

Naleving Sanctiewet

Handreiking Sanctiewet voor Pensioenfondsen

1

Inleiding

Door het oplopen van internationale spanningen, bijvoorbeeld rondom Irak, Syrië, Libië en Rusland, nemen sancties vanuit de Verenigde Naties, Europa en nationale wetgeving een steeds belangrijkere positie in.

De pensioensector heeft op grond van de Sanctiewet 1977 c.a. (SW) en EU sanctieverordeningen specifieke verplichtingen waar het gaat om het naleven van

sanctiemaatregelen. DNB wil pensioenfondsen met deze handreiking ondersteunen in het begrijpen van de verplichtingen onder de SW.

Als pensioenfonds bent u altijd zelf gehouden om na te gaan wat de regelgeving, i.c. de SW, vereist en om daar adequaat invulling aan te geven.

2

Status van de handreiking

Deze DNB handreiking geldt voor de onder toezicht van DNB staande instellingen en is een aanvulling op:

- 'Algemene Leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) en Sanctiewet (SW)' van het ministerie van Financiën.¹
- 'DNB Leidraad Wwft en SW. Voorkoming misbruik financiële stelsel voor witwassen en financieren van terrorisme en beheersing van integriteitrisico's'.²

De leidraden en deze handreiking verduidelijken de verschillende verplichtingen uit de SW en bieden handvatten

voor de implementatie van deze verplichtingen. De genoemde documenten dienen in samenhang gelezen te worden.

Deze handreiking is geen juridisch bindend document of beleidsregel van DNB als bedoeld in artikel 1:3 lid 4 Algemene Wet Bestuursrecht en heeft of beoogt geen rechtsgevolg. Deze leidraad komt niet in de plaats van wet- en regelgeving en beleids- of toezichthouderregelingen op dit gebied. De voorbeelden gegeven in deze leidraad zijn niet uitputtend en zullen niet altijd als voldoende zijn aan te merken. Zij zijn een handreiking voor de uitleg en toepassing van de wettelijke verplichtingen.

3

Sancties en Sanctiewet

Sancties zijn politieke instrumenten in het buitenland- en veiligheidsbeleid van onder meer de Verenigde Naties, de Europese Unie en Nederland. Het zijn dwingende instrumenten die worden ingezet als reactie op schendingen

van het internationaal recht of de mensenrechten, of om verandering te brengen in beleid wanneer wettelijke of democratische beginselen niet worden nageleefd. Ook vervullen sancties een rol in de bestrijding van terrorisme.

1 <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/fin/documenten-en-publicaties/richtlijnen/2011/02/21/algemene-leidraad-wet-ter-voorkoming-van-witwassen-en-financieren-van-terrorisme-wwft-en-sanctiewet-sw.html>.

2 <http://www.toezicht.dnb.nl/4/6/50-204770.jsp>.

De meest voorkomende sancties zijn wapenembargo's en handelsrestricties, reis- en visumrestricties, en financiële sancties.

Voor u als pensioenfonds zijn de volgende soorten financiële sancties het meest relevant:

- Een gebod tot het bevriezen van tegoeden en activa van aangewezen personen of organisaties.
- Een verbod om direct of indirect middelen ter beschikking te stellen aan deze personen of organisaties.
- Een verbod of restricties op het verlenen van financiële diensten.
- Een verbod op het ter beschikking stellen van kapitaal (kapitaalmarktrestricties).

Als pensioenfonds speelt u een belangrijke rol bij de uitvoering van sanctiemaatregelen. U bent poortwachter en bent in de positie om ongewenste elementen in ons financiële stelsel te identificeren en om ongewenste transacties tegen te gaan.

In Nederland bepaalt de Regeling Toezicht Sanctiewet 1977 (RTSW) dat ook pensioenfondsen maatregelen hebben getroffen om de Sanctiewet na te leven.³

- Zo moeten pensioenfondsen hun relaties controleren op mogelijke overeenkomsten met personen en entiteiten op de diverse sanctielijsten.⁴ Dit met het oog op de implementatie van sancties zoals het bevriezen van financiële middelen van die relaties dan wel op het voorkomen van het ter beschikking stellen van financiële middelen of diensten aan die relaties.
- De RTSW bepaalt ook dat een pensioenfonds in geval van een 'hit' met de sanctielijsten onverwijld DNB informeert.

Het pensioenfonds kan niet kiezen of de sanctieregelingen uitgevoerd worden. De RTSW bepaalt dat een pensioenfonds doorlopend controleert of haar relaties voorkomen in dan wel haar diensten en transacties betrekking hebben op de sanctieregelingen.

De wijze waarop de toets aan de sanctieregelingen plaatsvindt (bijvoorbeeld handmatig of elektronisch) en de frequentie waarmee dat gebeurt, kan wel risicogebaseerd plaatsvinden. Dit brengt mee dat uw integriteitsrisicoanalyse expliciet aandacht besteedt aan de Sanctiewet (zie hierover ook de DNB Leidraad Wwft/SW).

Good practices SW bij pensioenfondsen

4.1 Algemeen

De naleving van de SW bij pensioenfondsen komt tot stand in een aantal processen. De belangrijkste processen zijn pensioenbeheer en vermogensbeheer. Omdat veel pensioenfondsen (delen van) processen hebben uitbesteed, is de naleving SW ook een belangrijk aandachtspunt bij uitbesteding.

In alle processen is het van belang dat u als pensioenfonds aan de hand van de relevante sanctielijsten voortvarend onderzoekt of er sprake is van (potentiële) hits en dat de doorlooptijd tussen signalering en follow-up kort is. Kennelijk

daadwerkelijke hits meldt u onverwijld bij DNB (zie over hits en meldingen in het kader van sanctieregeling de DNB Leidraad Wwft en SW hoofdstuk 9).

4.2 Pensioenbeheer

Een deelnemer van uw pensioenfonds kan getroffen worden door een sanctie. Als een persoon in de administratie van uw pensioenfonds voorkomt, doet u direct een melding aan DNB. U zorgt ervoor dat geen middelen aan deze personen ter beschikking worden gesteld. Deze verplichtingen zijn door de recente uitbreidingen van de Nederlandse en Europese sanctielijsten nog relevanter geworden.⁵

³ Wie de SW of de RTSW niet naleeft begaat een economisch delict.

⁴ Ten aanzien van de sanctielijsten dient met name gedacht te worden aan de EU besluiten en/of verordeningen die worden samengebracht op de Europese sanctielijst, aan besluiten van de minister van Buitenlandse Zaken op basis van de Sanctieregeling Terrorisme 2007-II – ook wel de 'Nederlandse lijst' genaamd – en aan VN Veiligheidsraad Resoluties.

⁵ De Nederlandse sanctielijst is de lijst van personen en entiteiten die zijn aangewezen onder de (Nederlandse) Sanctieregeling terrorisme 2007-II. Deze lijst is onlangs enkele malen uitgebreid door de plaatsing van 'Syriëgangers' op deze lijst.

Checks bij acceptatie en screening

De RTSW vereist volgens de toelichting dat de identiteit van nieuwe relaties wordt gecontroleerd. Voor uw pensioenfonds betekent dit dat de SW-controle van deelnemers plaatsvindt voorafgaand aan het toetreden tot het pensioenfonds.

Screening voorafgaand aan deelname is niet altijd praktisch haalbaar.⁶ Een good practice is dan een periodieke screening van het gehele deelnemersbestand op het voorkomen van deelnemers op een van de sanctielijsten. De periodiciteit van deze periodieke screening is ten minste eens per kwartaal en de kwaliteit van deze screenings is voldoende geborgd.

Let op: wel periodiek screenen, maar niet screenen bij toetreding leidt tot een risico. Als de screeningsfrequentie bijvoorbeeld eens per kwartaal is, dan bestaat het risico dat een deelnemer een uitkering krijgt alvorens gescreend te zijn – de uitkeringsduur is dan maximaal drie maanden. In dat geval zal een toetredende deelnemer na indienst-treding bij zijn werkgever direct met pensioen moeten gaan door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit risico is bij een screening per kwartaal zeer laag tot verwaarloosbaar klein.

N.B. Wanneer er sprake is van een situatie van afkoop of individuele overdracht van pensioenaanspraken dan dient altijd een check plaats te vinden, aangezien er overdracht van middelen plaatsvindt. Een hit blokkeert de overdracht niet, maar er mag dan nog steeds geen pensioen worden uitgekeerd.⁷ Overdracht van pensioenafspraken naar buitenlandse pensioenfondsen kan onder omstandigheden omzeiling zijn van sanctieregelgeving. Het is een good practice om in geval van een hit hier de overdracht niet door te laten gaan.

Bevriezen van middelen

Als uw pensioenfonds een deelnemer heeft waartegen volgens Europese verordeningen sanctiemaatregelen gelden

of een deelnemer die op de Nederlandse sanctielijst staat dan moet u volgens de SW overgaan tot 'bevriezing van middelen'.

In de praktijk zien wij dat pensioenfondsen blijven opbouwen, maar uitkeringen aan gesanctioneerde personen onmogelijk maken. Met andere woorden: pensioenfondsen zetten veelal in op het voorkomen van ter beschikking stellen van middelen.

Deze praktijk komt tegemoet aan de bedoeling van de SW.⁸ In deze gevallen ontvangt de gesanctioneerde deelnemer kennelijk nog salaris, waarbij de werkgever tegelijkertijd storting verricht aan het pensioenfonds. Het betalen van salaris kwalificeert als het ter beschikking stellen van middelen, zodat daarvoor een vergunning nodig is. De werkgever kan deze vergunning aanvragen bij het Ministerie van Financiën. Het verdient aanbeveling dat de werkgever daarbij ook de storting aan het pensioenfonds meeneemt. Hoewel het pensioenfonds hier niet direct een rol heeft, ziet DNB het als een good practice wanneer het pensioenfonds de werkgever hier alert op maakt.

4.3 Vermogensbeheer

Screening van beleggingen is een punt van aandacht voor de naleving SW. Het is van belang om adequate maatregelen in werking te hebben om de beleggingen van uw pensioenfonds te screenen met het oog op naleving SW.

Pensioenfondsen beheren de aan hen toevertrouwde middelen, met name door deze te beleggen in:

- beursgenoteerde instrumenten (bijvoorbeeld: genoteerde aandelen, certificaten, obligaties, derivaten, deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen etc.);
- niet-beursgenoteerde instrumenten (bijvoorbeeld: aandelen, rechten in limited partnerships, deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen).

⁶ Pensioenfondsen hebben ook te maken met de wettelijke verplichtstelling op basis waarvan u verplicht kunt zijn om een persoon als deelnemer te accepteren. Dit kan botsen met de SW.

⁷ Een collectieve waardeoverdracht naar een Nederlands pensioenfonds is toegestaan. Het andere pensioenfonds verzekert dat uitkeringen aan eventuele gesanctioneerde personen niet plaatsvindt. Als het gaat om een collectieve waardeoverdracht aan een niet-Nederlands pensioenfonds, en er is een deelnemer betrokken die op de Nederlandse sanctielijst staat, dan wordt van u verwacht dat u hierover in contact treedt met het ministerie van Financiën.

⁸ Pensioentoezeggingen kunnen ook op een andere manier worden ingezet. Denkbaar is dat pensioentoezeggingen door de bank worden opgevraagd met het oog op toekomstig inkomen in het kader van kredietverlening. Ook kunnen verplichtingen voortijdig worden afgekocht. Deze situaties zijn ook relevant in het kader van de SW.

In beide categorieën instrumenten kan zowel rechtstreeks worden belegd (waaronder ook beleggingen via individueel vermogensbeheer) als indirect (door belegging in beleggingsfondsen).

Pensioenfondsen lopen een hoog SW-risico als zij beleggen in:

- instrumenten die doorbeleggen in gesanctioneerde entiteiten;
- entiteiten waarvan gesanctioneerde individuen UBO zijn;
- entiteiten die gesanctioneerde activiteiten verrichten.

Directe beleggingen in beursgenoteerde instrumenten

Bij beursgenoteerde beleggingen ligt de SW-focus op screening van:

- de instrumenten
- de issuer van de instrumenten waarin wordt belegd.

Voor deze screening zijn tools beschikbaar die bijvoorbeeld ook pre-trade screening mogelijk maken. Het is voorstelbaar dat kleinere fondsen hun beleggingen handmatig screenen of samenwerken met een partij die hun beleggingsportefeuille namens het pensioenfonds kan screenen.

Indirecte beleggingen in beursgenoteerde instrumenten

Een good practice in geval van indirecte belegging in beursgenoteerde instrumenten is dat uw pensioenfonds vooraf een helder beeld heeft van de maatregelen die de fondsbeheerder toepast om te voldoen aan de SW. In de praktijk zien we dat bij de selectie van het beleggingsfonds voldoende onderzoek wordt uitgevoerd naar de SW-aspecten bij de fondsbeheerder. Zo nodig monitort u de onderliggende beleggingen van het fonds om waar nodig mitigerende maatregelen te treffen.

Een aspect dat in de praktijk een rol speelt bij de selectie is of u eventuele ongewenste beleggingen door de fondsbeheerder kunt voorkomen of mitigeren. Deze maatregelen zijn afhankelijk van het type sanctie dat geldt. Van belang is ook in hoeverre de fondsbeheerder en eventueel andere betrokkenen zelf vallen onder de sanctieregimes die in Nederland gelden (zie ook paragraaf 4.4.5).

Directe beleggingen in niet-beursgenoteerde instrumenten

Bij niet-beursgenoteerde beleggingen (bijvoorbeeld: private equity, hedge funds, vastgoed) ligt de SW-focus op het identificeren van ondernemingen en hun eventuele UBO's, ter voorkoming van beleggingen in gesanctioneerde entiteiten. Waar nodig (met name private equity) ligt de focus tevens op het identificeren van de activiteiten van ondernemingen waarin wordt belegd, ter identificatie van (handels)activiteiten die zijn gesanctioneerd.

Een voorbeeld van een good practice is een pensioenuitvoeringsorganisatie (PUO) die in overleg met het pensioenfonds de volgende maatregelen in werking heeft gesteld, en waarop de PUO door het pensioenfonds wordt gecontroleerd:

- Due diligence naar de compliance omgeving van vermogensbeheerders en beheerders van beleggingsfondsen, waarbij de afdeling Compliance van de PUO onderdeel is van het team dat beleggingen selecteert. Voor een positieve beslissing is goedkeuring van Compliance vereist.
- Expliciete vastlegging SW-verplichtingen (waaronder screening tegen NL en EU sanctielijsten) in asset management overeenkomsten.
- Expliciete vastlegging SW-rapportageverplichtingen in Service Level Agreements (SLA's) bij asset management overeenkomsten.
- In asset management overeenkomsten instructie-bevoegdheden opnemen ten aanzien van compliance aangelegenheden, waaronder naleving SW (bijvoorbeeld: geen trades meer in schuldpapier van bepaalde Russische banken vanwege kapitaalmarktrestricties).
- Vastlegging SW-verplichtingen in fondsdocumentatie.
- Post trade checks door de PUO op beleggingen in door externe beheerders beheerde vermogensbeheermandaten.

9 Bovendien kan een gesanctioneerde UBO het financieel verkeer belemmeren: ontvangen van dividenden kan worden tegengehouden door intermediaire banken en betaling van gecommiteerde gelden zou verboden kunnen zijn als indirect ter beschikking stellen van middelen aan een gesanctioneerde persoon.

10 Het verdient aanbeveling dat u en uw vermogensbeheerders dergelijke afspraken met fondsbeheerders maken voorafgaand aan deelname in (private equity) fondsen, en deze adequaat vastleggen. Op die wijze voorkomt u situaties waarin naleving van dwingendrechtelijke verplichtingen (SW) zou resulteren in schending van contractuele verplichtingen onder overeenkomsten met beleggingsfondsen of hun beheerders.

Indirecte beleggingen in niet-beursgenoteerde instrumenten

Indien een pensioenfonds zou deelnemen in een beleggingsfonds dat belegt in niet-beursgenoteerde instrumenten waarvan de UBO een gesanctioneerd individu is, dan is de kans reëel dat indirect middelen ter beschikking worden gesteld aan dat individu of aan hem verbonden rechtspersonen. Dit is niet toegestaan en dient te worden voorkomen. Uw pensioenfonds neemt hiertoe maatregelen, die ook voorzien in adequaat ingrijpen mocht een dergelijke situatie zich toch voordoen.⁹

Mocht tijdens de looptijd van een fondsbelegging van een pensioenfonds een onderliggende belegging 'van kleur verschieten' dan is sprake van een hoog SW-risico. Voor de naleving SW is het van belang dat u dit risico identificeert, analyseert en maatregelen neemt om het risico te mitigeren. Waar nodig maakt u hierover afspraken met de fondsbeheerder.¹⁰

4.4 Uitbesteding

Uitbesteding van processen komt bij pensioenfondsen veel voor. Dit kan gaan om het pensioenbeheer en ook om het vermogensbeheer. De pensioensector kan de SW niet adequaat naleven indien de partijen aan wie wordt uitbesteed geen adequate maatregelen treffen om pensioenfondsen in staat te stellen om de SW na te leven.

4.4.1 Verantwoordelijkheid

Uw pensioenfonds blijft verantwoordelijk voor de naleving SW. Het is van belang dat u in uitbestedingsrelaties afspraken maakt over de SW-verplichtingen en deze adequaat documenteert. Daarmee scheidt u de basisvoorwaarden om gerechtvaardigd te vertrouwen op de nalevingsmaatregelen die uw uitvoeringsorganisaties en vermogensbeheerders nemen.

In de praktijk zijn er goede voorbeelden van pensioenfondsbesturen die zich actief opstellen en goed op de hoogte zijn van hoe de 'control environment' bij de opdrachtnemers functioneert. Deze pensioenfondsen hebben onderzocht welke maatregelen hun opdrachtnemers hebben getroffen en in hoeverre deze beheersmaatregelen effectief zijn.

Dit omvat ook de wijze waarop zij periodiek worden geïnformeerd over compliance issues – waaronder SW-aangelegenheden – en welke procedures gevolgd worden in geval van hits in het deelnemersbestand.

4.4.2 Uitbestedingsovereenkomst

Een uitbestedingsovereenkomst en/of een Service Level Agreement (SLA) tussen uw pensioenfonds en bijvoorbeeld de uitvoeringsorganisatie of de vermogensbeheerder 'regeert' de uitbestedingsrelatie. Het is in uw belang dat deze overeenkomst bepaalt dat de service provider de SW naleeft en expliciet rapporteert over de naleving SW.¹¹

Let op: uitbesteding mag er nooit toe leiden dat delen van processen buiten het zicht van het toezicht van DNB komen. De uitbestedingsovereenkomsten dienen hier, conform wet- en regelgeving, de juiste voorzieningen voor te bevatten.

4.4.3 Compliance rapportages

Om verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de naleving SW is adequate informatievoorziening cruciaal. Een good practice is dat opdrachtnemers u door middel van compliance rapportages op structurele basis informeren over de naleving van de SW. Een 'compliance statement' kan hier onderdeel van uitmaken. De rapportageverplichting is opgenomen in de uitbestedingsovereenkomst.

Van belang is verder dat de opdrachtnemer uw pensioenfonds in staat stelt om onverwijld SW-hits te melden aan DNB.

4.4.4 Audits door pensioenfondsen

Vanzelfsprekend is naleving SW een onderwerp op de audit agenda van (de interne afdelingen van) uw pensioenfonds. Daarbij is het van belang dat u onder de uitbestedingsovereenkomsten bevoegd bent om met het oog op de naleving van de SW audits te (laten) verrichten bij de uitvoeringorganisaties en vermogensbeheerders. Uiteraard vinden deze audits ook daadwerkelijk plaats.

4.4.5 Aandachtspunt: uitbesteding aan buitenlandse partijen

Uw pensioenfonds borgt dat u bij uitbesteding aan buitenlandse partijen voldoet aan de wettelijke verplichtingen uit hoofde van de SW.

¹¹ Een bepaling die stelt dat de service provider alle toepasselijke wet- en regelgeving zal naleven is in de regel onvoldoende taakstellend en te algemeen van aard.

Niet-Nederlandse vermogensbeheerders zijn in beginsel onder hun wetgeving niet gehouden de NL sanctielijst toe te passen. Voor niet-EU vermogensbeheerders geldt hetzelfde met betrekking tot de EU sanctieverordeningen. Daarmee is de naleving van de SW bij uitbesteding aan vermogensbeheerders uit andere EU Lidstaten of uit derde landen (bijvoorbeeld VS of Hong Kong) een bijzonder punt van aandacht.

Een voorbeeld van een goede practice is het volgende:

- Concrete vastlegging van SW-verplichtingen in uitbestedingsovereenkomsten en SLA's.
- Concrete vastlegging van rapportageverplichtingen en rapportagefrequentie m.b.t. de naleving van de SW in uitbestedingsovereenkomsten en SLA's.
- Het bestuur van het pensioenfonds verdiept zich in de SW 'control environment' van haar opdrachtnemers en beoordeelt of deze maatregelen toereikend zijn voor naleving SW door het pensioenfonds. Dit is onderdeel van het reguliere selectieproces.

5

Veel gestelde vragen

5.1 Is waardeoverdracht van pensioen in geval van een gesanctioneerde persoon toegestaan?

Pensioenfondsen kunnen het verzoek krijgen om mee te werken aan waardeoverdracht naar een ander pensioenfonds. Dit kan ook een overdracht betreffen van waarde waar een gesanctioneerd persoon aanspraak op kan maken. In dat geval kwalificeert de waardeoverdracht als het verplaatsen van middelen die onder de bevroeringsverplichting vallen. Deze middelen komen echter niet tot beschikking van het gesanctioneerde individu, maar van het desbetreffende pensioenfonds. Hiermee vallen deze situaties in beginsel niet onder de reikwijdte van de SW.

Dit laatste kan onder specifieke situaties echter anders zijn.

- Ten eerste indien een individuele of collectieve waardeoverdracht er in zou resulteren dat middelen worden overgedragen aan (het pensioenfonds van) een gesanctioneerde onderneming. Dat is niet toegestaan.
- Ten tweede indien middelen door overdracht terecht zouden komen bij instellingen (bijvoorbeeld pensioenfondsen of verzekeraars) die niet gehouden zijn aan het toepasselijke Nederlandse of Europese sanctieregime. In dat geval is immers niet geborgd dat de overgedragen middelen buiten bereik van de

gesanctioneerde persoon blijven. In voorkomend geval is aangewezen te overleggen met het Ministerie van Financiën of een vergunning kan worden verleend.

5.2 Is afkoop van pensioen in geval van een gesanctioneerde persoon toegestaan?

Een afkoop van pensioenverplichtingen zou er in resulteren dat middelen worden uitgekeerd aan een gesanctioneerd individu. Dat is niet toegestaan. Pensioenfondsen dienen derhalve maatregelen te treffen die er in resulteren dat afkoop niet kan plaatsvinden in geval van gesanctioneerde deelnemers.

5.3 Hoe om te gaan met nabestaande die niet gesanctioneerd is?

Uitkering van nabestaandenpensioen aan niet gesanctioneerde nabestaanden, vanwege overlijden van een gesanctioneerde deelnemer, is in beginsel toegestaan.¹² In deze gevallen wordt van een pensioenfonds wel verwacht dat men nagaat of er aanwijzingen zijn dat de middelen ter beschikking kunnen komen van een terroristische organisatie.¹³ Uitkering van een nabestaandenpensioen van een niet-gesanctioneerde deelnemer aan een gesanctioneerde nabestaande is niet toegestaan.

¹² Uiteraard is van belang aan de hand van bewijs vast te stellen dat de deelnemer daadwerkelijk overleden is.

¹³ Een voorbeeld van een dergelijke aanwijzing is de situatie dat een nabestaande/weduwe niet meer voorkomt in de GBA en is afgereisd naar Syrië.

5.4 Wat gebeurt er met de geblokkeerde aanspraak/uitkering zodra iemand weer van de sanctielijst wordt verwijderd?

De opbouw kan gedurende de periode dat de persoon op een sanctielijst staat, doorgaan (let op: u dient dit wel te melden, zie hierover paragraaf 4.2). Wanneer de persoon weer van de lijst wordt gehaald, gelden de normale verplichtingen. In het geval het een gepensioneerd persoon betreft, kan uitkering weer worden hervat.

5.5 Wat gebeurt er met pensioenen die niet uitgekeerd konden worden, omdat iemand tot aan zijn overlijden op de sanctielijst heeft gestaan?

Als het pensioen niet uitgekeerd is, betrokkene is overleden en er zijn geen nabestaanden, dan vervalt het pensioen conform de daarvoor geldende standaarden.

5.6 Is het pensioenfonds verplicht de deelnemer en werkgever te informeren, zodra het pensioen wordt geblokkeerd?

De werkgever zal ook gevolgen verbinden aan het op de Sanctielijst voorkomen van een werknemer. De deelnemer zelf zal ook weten dat hij op de lijst staat. Er is echter geen verplichting voor het pensioenfonds om deelnemer/werkgever te informeren, maar de sanctieregelgeving weerhoudt u er ook niet van dit te doen.